

Výbor proti mučeniu
26. zasadanie
27. apríl - 18. máj 2001

**Posudzovanie správ predložených zmluvnými stranami
podľa článku 19 Dohovoru**

Závery a odporúčania Výboru proti mučeniu

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

1. Výbor posúdil Východiskovú správu Slovenskej republiky (CAT/C/24/Add.6) na svojich 464., 467. a 475. schôdkach, ktoré sa konali v dňoch 4., 7. a 11. mája 2001 (CAT/C/SR.464, 467 a 475) a prijal nasledovné závery a odporúčania.

I. Úvod

2. Výbor víta predloženie Východiskovej správy Slovenskej republiky, aj keď si všíma, že správa bola predložená so 6 ročným oneskorením, nakoľko predložiť sa mala v máji 1994. Zmluvná strana poznamenáva, že dokument obsahuje východiskovú i druhú periodickú správu. Napriek tomu Výbor zdôrazňuje, že tendencia štátov predkladajúcich správy spájať tieto správy je v rozpore s ich záväzkami podľa článku 19 Dohovoru.
3. Správa úplne nezodpovedá manuálu Výboru pre prípravu východiskových správ zmluvných štátov, nakoľko neobsahuje informácie o praktickej implementácii opatrení na realizáciu ustanovení Dohovoru. Výbor ďalej konštatuje, že zmluvná strana doteraz nepredložila tzv. „core dokument“¹. Napriek tomu Výbor oceňuje podstatné úsilie spočívajúce v zapojení sa do konštruktívneho dialógu s Výborom a poskytnutí niektorých osobitných informácií a štatistických údajov počas ústnej prezentácie a pri odpovedaní.

II. Pozitívne aspekty

¹ tzv. ústredný dokument so základnými informáciami o štáte

4. Výbor oceňuje nasledovné skutočnosti:

- a) že Slovenská republika pristúpila k základným medzinárodným ľudsko-právnym zmluvám vrátane, inter alia, k Medzinárodnému paktu o občianskych a politických právach, Medzinárodnému paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, Medzinárodnému dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie, Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, Dohovoru o právach dieťaťa a Európskemu dohovoru o ľudských právach a Európskeho dohovoru o predchádzaní násillia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania,
- b) vyhlásenie zo dňa 17. marca 1995, ktorým SR uznala príslušnosť Výboru podľa článkov 21 a 22 a odvolanie výhrady k článku 20 vyhlásenej ČSFR dňa 7. júla 1988
- c) pôsobivé úsilie zmluvnej strany v procese transformácie v oblasti politickej, hospodárskej, legislatívnej a inštitucionálnej v Slovenskej republike a zlepšenie dodržiavania ľudských práv v tejto krajine,
- d) zakotvenie rozsiahlej ochrany ľudských práv v ústave a prijatie Listiny základných práv a slobôd, po získaní samostatnosti Slovenska, a prijatie novely ústavy dňa 23. 2. 2001, ktorá zakotvila prednosť medzinárodných zmlúv,
- e) vytvorenie nových inštitúcií a osobitných jednotiek na podporovanie ľudských práv v rámci útvarov polície, a najmä nedávne opatrenia smerujúce k vytvoreniu inštitútu ombudsmana.

III. Faktory obmedzujúce uplatňovanie Dohovoru

5. Výbor si uvedomuje, že pri prekonávaní zdedeného autoritatívneho systému na demokratický existujú ťažkosti a výzvy, ktoré pramenia aj z prestavby štátnych štruktúr po rozdelení ČSFR.

IV. Znepokojenia

6. Výbor vyjadril znepokojenie nad nasledovnými skutočnosťami:

- a) v Trestnom zákone zmluvnej strany nie je dostatočne špecifikovaný pojem mučenia tak ako je definovaný v článku 1 Dohovoru
- b) vo vzťahu k vráteniu osôb v prípade hrozby mučenia existujú výnimky, ktoré sú v rozpore s absolútnym zákazom podľa článku 3

- c) uvádzajú sa obvinenia z účasti polície na útokoch voči Rómom a ďalším skupinám obyvateľstva, ako aj obvinenia z nečinnosti polície a ďalších zložiek, ktoré zlyhali pri poskytovaní ich adekvátnej ochrany proti rasovo motivovaným útokom, ak boli tieto skupiny ohrozované skinheadmi alebo inými extrémistickými skupinami,
- d) slovenské orgány zlyhali pri vykonávaní urýchleného, nezávislého a dôkladného vyšetrovania pri obvineniach z takýchto konaní alebo pri stíhaní a potrestaní tých, ktorí sú za takéto správanie zodpovední,
- e) obvinenia policajných zložiek z nevhodného zaobchádzania so zadržanými osobami počas zadržania a väzby, najmä v celách policajného zaistenia
- f) obvinenia zo zastrásovania obrancov ľudských práv, ktorých účelom má byť odradenie podať sťažnosti, ktoré nie sú údajne adekvátne vyriešené,
- g) nedostatok adekvátne garantovaných práv osôb pozbavených slobody na poradenstvo, ktoré majú mať prístup k poradenstvu a možnosť zvolenia si vlastného lekára, ako aj na urýchlené lekárske vyšetrenie.

V. Odporúčania

7. Výbor zmluvnej strane odporúča:

- a) prijať definíciu mučenia, ktorá by zahrňovala všetky zložky definície obsiahnutej v článku 1 Dohovoru a zakomponovať ju do vnútroštátneho trestného práva,
- b) pokračovať v úsilí zameranom na štrukturálne reformy a implementáciu tých ustanovení, ktoré sú obsiahnuté v novele ústavy zo dňa 23. 2. 2001,
- c) prijať opatrenia potrebné na iniciovanie účinného, nezávislého a spoľahlivého systému prešetrovania sťažností za účelom uskutočnenia urýchleného, nezávislého a účinného vyšetrenia obvinení z nevhodného zaobchádzania alebo mučenia zo strany polície alebo iných predstaviteľov štátnej správy a v prípade odhalenia týchto páchatel'ov stíhať a potrestať ich,
- d) prijať opatrenia na zabezpečenie toho, aby sa vyjadrenia a informácie získané násilím nemohli použiť ako dôkaz na súde a aby tie právne ustanovenia, ktoré umožňujú používanie fyzickej sily zo strany policajných úradníkov boli revidované a napravené, ak je to vhodné a implementované v súlade s požiadavkami Dohovoru,
- e) zabezpečiť ochranu obrancov ľudských práv pred zneužívaním a útokmi, ktoré by mohli podryvať ich schopnosť monitorovať a pomáhať tým, ktorých ľudské práva sa porušujú,

- f) prijímať opatrenia na predchádzanie násiliu medzi odsúdenými vo výkone trestu odňatia slobody, vrátane sexuálneho násilia v miestach kde sa vykonáva väzba a poskytnúť všetky relevantné informácie o takýchto praktikách v budúcej správe,
- g) poskytnúť Výboru v nasledujúcej periodickej správe štatistické informácie o osobách umiestnených v štátnych inštitúciách tak vojenských ako aj civilných za účelom zadržania, nápravy, psychiatrického liečenia, osobitného vzdelávania a podobne s údajmi o veku, etnickom pôvode, pohlaví a geografickom regióne,
- h) prijať účinné kroky na zabezpečenie nezávislosti súdnictva tak, aby sa posilnila zákonnosť a demokratické riadenie, ktoré sú podstatné pre implementáciu Dohovoru,
- i) prijať potrebné opatrenia na odškodnenie obetí násilia a zlého správania,
- j) pokračovať v školení vojakov a iných úradníkov, vrátane tých ktorí pôsobia v miestnych komunitách, ako aj na štátnych hraniciach a v oficiálne spravovaných inštitúciách a predložiť jasnú smernicu pre zákaz mučenia a zlého zaobchádzania voči vráteným osobám vystaveným nebezpečenstvu mučenia,
- k) distribuovať závery a odporúčania výboru k Východiskovej správe zmluvnej strany a nabádať mimovládne organizácie, aby sa podieľali na tomto úsilí.